

УДК 332.1

В.М. БОНДАРЕНКО, кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник, доцент ДВНЗ «Ужгородський національний
університет», старший науковий співробітник Закарпатського регіонального центру
соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України

М.І. РЯБАК, молодший науковий співробітник
Закарпатського регіонального центру соціально-економічних
і гуманітарних досліджень НАН України

С.В. СЕМБЕР, кандидат економічних наук,
доцент ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
директор Закарпатського регіонального центру соціально-економічних
і гуманітарних досліджень НАН України

ОЦІНКА РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПІДТРИМКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті оцінено результативність регіональних програм підтримки суб'єктів господарювання значущих у розвитку Закарпатської області видів діяльності. Як критерії оцінки ефективності регіональних програм підтримки було використано: експертні оцінки представників секторів бізнесу, органів влади, громадських організацій; обсяги та рівень фінансування програм; зіставлення цілей програм та очікувань представників трьох вищезазначених секторів економіки. За результатами дослідження визначено основні недоліки існуючих регіональних програм та відповідність програм, що реалізуються в області, очікуванням бізнесу та громадських організацій.

Ключові слова: регіональна програма, ефективність регіональних програм, фінансування регіональних програм, мале підприємництво.

Постановка проблеми. На сьогодні проблема оцінки ефективності реалізації регіональних програм до кінця не вирішена не лише на регіональному, але і на державному рівні. Відповідно до цього великого значення набуває посилення впливу результатів наукових досліджень на оцінку ефективності виконання регіональних програм розвитку.

Метою реалізації програм регіонального розвитку є вирішення проблем розвитку територій у певних сферах із максимальними ефектами та мінімальними витратами ресурсів. Принаймні такі цілі мають ставитися при їх розробці. Аналізуючи статті авторів, що присвячені ви-

робленню критеріїв ефективності впровадження програм та проектів регіонального розвитку можна дійти висновку, що єдиних оптимальних критеріїв та показників так і не вироблено. Основними складнощами, на нашу думку, є:

- доступ до даних, які необхідні для ефективної оцінки;
- відсутність звітів про стан та ефективність виконання програм з боку самих органів влади та бенефіціарів;
- відсутність експертних оцінок з боку громадськості, бізнесу, жителів;
- несиметричність розподілу програм у забезпеченні стратегічних цілей регіону (або взагалі відсутність викорис-

тання такого підходу при розробці програм).

У цілому оцінка регіональних програм підтримки суб'єктів господарювання в Закарпатській області має певні проблеми та перспективи, які потребують подальшого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми ефективності регіональних програм присвячено багато наукових праць як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Одними з найкращих є праці зарубіжних дослідників Е. Ведунга, К. Вайса, Р. Каплана та ін. [2, 1, 5]. Серед вітчизняних вчених слід відмітити таких, як Д. Черніков, В. Даценко, Л. Дейкало, А. Чубак, О. Квасниця, О. Редькін, М. Лендшел, Б. Винницький, Ю. Ратейчак, І. Санжаровський та багатьох інших [9, 3, 6, 8, 7]. На регіональному рівні дослідженню проблем ефективності програмування значну увагу приділяють такі вчені, як С. Слава, В. Гоблик, М. Попадинець, О. Лукша, О. Станкевич, Л. Грицак [4].

За даними авторів М. Лендшеля, Б. Винницького, Ю. Ратейчака, І. Санжаровського [7], у країнах Заходу оприлюднюють звіти про результати виконання стратегій, програм і проектів, базованих на аналізі значного переліку кількісних і якісних даних, і мають за мету продемонструвати рівень їх ефективності та відповідності потребам громади. Такі підходи забезпечують своєчасність реакції щодо коригування програм відповідного рівня, а оприлюднення даних моніторингу, особливо щодо їх оцінювання, сприяє формуванню «зворотної реакції» бізнесу та громадськості, які мають змогу висловити власну позицію щодо результативності програмової діяльності урядових структур різних рівнів.

У «Посібнику з моніторингу та оцінювання програм регіонального розвитку» (2007 р.) досить ґрунтовно викладено підходи та методики моніторингу й оцінювання стратегій, програм і проектів, у т. ч. досвід Канади, Польщі та інших країн ЄС.

Аналізуючи погляди авторів розуміємо, що посібник є надзвичайно актуаль-

ним, однак втілення (що зазначають і самі автори) технологій оцінки програм є достатньо проблематичним.

Зважаючи на існуючу емпіричну та фактологічну базу даних, у межах цього дослідження здійснено спробу оцінити результативність регіональних програм у контексті забезпечення розвитку пріоритетних видів діяльності Закарпатської області (сільське господарство, харчова промисловість, лісове господарство, деревообробна промисловість, виробництво меблів, туризм і рекреація та машинобудівна промисловість). Окрему увагу відведено аналізу рівня підтримки малого та мікробізнесу в таких видах діяльності, як сільське господарство та туризм.

Результати дослідження. У рамках виконання НДР «Регіональні та субрегіональні підходи щодо підтримки пріоритетних видів економічної діяльності» у 2013–2014 рр. було проведено опитування представників органів влади, бізнесових структур та неурядового сектора. Результатами опитування охоплено 44 представники приватних та неурядових організацій, які надають консультаційні послуги та зареєстровані в межах Закарпатської області, 60 найуспішніших представників підприємств зазначених видів економічної діяльності та 30 представників районних і міських органів влади.

Першим етапом опитування щодо результативності програм була оцінка їх впливу на розвиток сільського господарства (табл. 1). З результатів опитування видно, що представники органів влади найбільш результативною в контексті впливу на розвиток сільського господарства вважають Районну програму підтримки малого і середнього підприємництва на 2013–2014 рр. (це зазначили представники органів місцевого самоврядування у 8 районах – Воловецькому, Іршавському, Міжгірському, Мукачівському, Рахівському, Свалявському, Тячівському, Ужгородському) та Регіональну районну програму підтримки тваринництва і птахівництва в Закарпатській області та відповідних районах на 2010–2015 рр. (представники державного управління 7 ра-

Активність представників бізнесу та громадських організацій у розробці регіональних програм у Закарпатті

Відповідь	Сільське господарство		Харчова промисловість		Лісове господарство		Деревообробна промисловість		Виробництво меблів		Туризм і рекреація		Машинобудівна промисловість		Усього	
	ПБ*	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО
Регіональних:																
Брали участь	11,1	10,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	0,0	1,7	9,1
Не брали участь	88,9	90,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	80,0	100,0	100,0	98,3	90,9
Районних:																
Брали участь	11,1	30,0	0,0	25,0	0,0	33,3	0,0	40,0	0,0	50,0	0,0	46,7	0,0	0,0	1,7	36,4
Не брали участь	88,9	70,0	100,0	75,0	100,0	66,7	100,0	60,0	100,0	50,0	100,0	53,3	100,0	100,0	98,3	63,6

*ПБ – представники бізнесу; ПГО – представники громадських організацій.

йонів – Берегівського, Воловецького, Іршавського, Міжгірського, Мукачівського, Рахівського, Свалявського). Серед інших програм були згадані такі, як Районна програма з охорони і підвищення родючості ґрунтів (2005–2015 рр.), Регіональна програма поліпшення племінних та репродуктивних якостей худоби в особистих господарствах населення за рахунок штучного осіменіння ВРХ (2013–2015 рр.), Районна програма формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій на 2011–2015 рр., Районна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011–2015 рр.

Лише один із представників бізнесу у Рахівському районі відзначив ефективність Програми підтримки фермерських та особистих селянських господарств району (2008–2010 рр., 2011–2015 рр.) у контексті її впливу на підприємницьку діяльність. Слід відзначити, що про ефективність регіональних програм підтримки зазначили респонденти, які проживають на сільських територіях. Крім того, можна припустити що найбільшу віддачу від зазначених програм мали відчуті малі форми господарювання, які у превалюючій частці формують сільське господарство на селі.

Найбільш результативною в контексті впливу на розвиток харчової промисловості представники органів влади вважають Регіональну та районну програми підтримки малого і середнього підприємництва на 2013–2014 рр. (про це зазначили представники органів місцевого самоврядування у 5 районах – Воловецькому, Іршавському, Міжгірському, Мукачівському, Свалявському). Усі інші програми, що згадували респонденти, не є специфічними, які спрямовані виключно на харчову промисловість у регіоні.

Результати опитування представників влади та бізнесу на предмет ефективності регіональних програм у області наведено у табл. 3.

Найрезультативнішими програмами, що впливають на розвиток туризму, є Регіональна та районна програми розвитку малого і середнього підприємництва в області на 2011–2012 рр., 2013–2014 рр. (представники п'яти районів відзначили дієвість цієї програми), Регіональна та районна програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській обл. на 2003–2010, 2010–2015 рр. (про це зазначили респонденти із 8 районів), Районна програма формування позитивного міжнародного

іміджу та залучення інвестицій на 2011–2015 рр. (відповідно, 2 райони).

Найбільшу кількість програм підтримки розвитку туризму та рекреації відзначили такі райони, як Іршавський, Тячівський, Міжгірський. Такі обставини можуть бути обумовлені географічним розташуванням районів та спеціалізацією їх на сільському туризмі, який забезпечується малими формами господарювання та активно пропагується і розвивається в області.

Негативним, на нашу думку, є те, що результативність програм відзначають в основному представники органів влади, а не бізнесу чи громадськості.

Опитувані представники трьох секторів економіки зазначили дієвість усіх вищезгаданих програм і в контексті результативності підтримки лісового господарства, деревообробки, виробництва меблів та машинобудування. Результати опитуванні показали, що, по суті, зазначено три основні регіональні програми, які впливають на розвиток пріоритетних видів діяльності та впливають і на інші види діяльності у Закарпатській області, однак вони не є галузевими.

Важливим питанням анкетування, було визначення активності представників підприємств у розробці програм та їх пріоритетів (табл. 1).

Найбільш активну участь представники громадських організацій виявляли під час розробок регіональних програм щодо підтримки сільського господарства та районних щодо туризму, деревообробної промисловості та ін.

Опитувані представники бізнесу в цілому вказують на низьку ініціативність у розробці як регіональних, так і районних програм. Зустрічаються поодинокі випадки участі представників бізнесу в розробці програм розвитку сільського господарства.

Такі дані свідчать про слабкі комунікативні зв'язки між секторами економіки та, відповідно, неефективність формування програм, які, по суті, не враховують інтересів тих, на розвиток яких вони спрямовані.

Підсумовуючи результати опитування слід сказати, що:

- за відповідями опитуваних можна припустити, що більшість реалізованих регіональних та районних програм є декларативними та невідчутними в контексті впливу на розвиток бізнесу (в т. ч. малого та мікробізнесу) та території;

- поясненням розподілу відповідей може бути і слабка поінформованість представників бізнесу в контексті можливості отримуваної вигоди від реалізації програм;

- найбільша кількість програм підтримки бізнесу за результатами опитування розроблена та реалізована у Рахівському та Берегівському районах.

Частіше серед основних проблем, що формують неефективність запланованих програм, є рівень їх фінансування. Використовуючи дані Департаменту фінансів Закарпатської ОДА, було проаналізовано рівень фінансування регіональних програм у 2014 р.

З табл. 2 видно, що найбільша кількість програм спрямована на розвиток сільського господарства, туризму та рекреації. Однак з 11 регіональних програм лише 5 були профінансовані у 2014 р. На 100% була профінансована Регіональна програма розвитку та підтримки тваринництва і птахівництва в Закарпатській області на 2010–2015 рр., загальний обсяг коштів за 2014 р. склав 1695,6 тис. грн, та Регіональна програма розвитку та підтримки галузі рослинництва на 2012–2015 рр., відповідно, 1425,9 тис. грн.

Регіональну програму розвитку малого і середнього підприємництва в області на 2013–2014 рр., яку респонденти згадували найчастіше в контексті обізнаності з нею та впливу на їх діяльність у 2014 р. було профінансовано всього на 1,4% (3,5 тис. грн із запланованих 245,6 тис. грн).

Регіональна програма формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій у Закарпатську область на 2011–2015 рр. та Програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2011–2015 рр. у

Таблиця 2

Рівень фінансування регіональних програм, що спрямовані на підтримку пріоритетних видів діяльності у Закарпатській області за 2014 р.

Програма/райони	План на рік, тис. грн	Профінансовано за рік, тис. грн	Залишок асигнувань за рік, тис. грн	Рівень фінансування, %
Сільське господарство				
Регіональна програма розвитку та підтримки тваринництва і птахівництва в Закарпатській області на 2010–2015 рр.	1695,6	1695,6	–	100%
Районна програма розвитку малого і середнього підприємництва в області на 2013–2014 рр.	246,0	3,5	242,5	1,4%
Районна програма розвитку та підтримки галузі рослинництва на 2012–2015 рр.	1425,9	1425,9	–	100%
Районна програма із охорони і підвищення родючості ґрунтів 2005–2015 рр.	–	–	–	–
Регіональна програма поліпшення племінних та репродуктивних якостей худоби в особистих господарствах населення за рахунок штучного осіменіння ВРХ 2013–15 рр.	–	–	–	–
Районна програма формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій у Закарпатську область на 2011–2015 рр.		101,3	225,6	31%
Районна програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2011–2015 рр.	263,7	115,2	148,5	43,7%
Програма підтримки фермерських та особистих селянських господарств району на (2008–2010 рр.) 2011–2015 рр.	–	–	–	–
Регіональна програма розвитку земельних відносин у Закарпатській області на 2013–2015 рр.	–	–	–	–
Програма підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів на період до 2015 р.	–	–	–	–
Програма розвитку рибного господарства Закарпатської області на 2013–2016 роки	–	–	–	–
Лісове господарство, деревообробна промисловість, виробництво меблів, машинобудівна промисловість, харчова промисловість*				
Програма розвитку малого та середнього підприємництва в Закарпатській області на 2013–2014 рр.	246,0	3,5	242,5	1,4%
Районна програма формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій у Закарпатську область на 2011–2015 рр.	326,9	101,3	225,6	31%
Районна програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2011–2015 рр.	263,7	115,2	148,5	43,7%
Регіональна Програма розвитку та підтримки тваринництва і птахівництва в Закарпатській області на 2010–2015 роки* (стосується виключно харчової промисловості)	1695,6	1695,6	–	100%
Туризм і рекреація				
Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2011–2015 рр.	560,1	405,8	154,3	72,5%
Програма розвитку малого та середнього підприємництва в Закарпатській області на 2013–2014 рр.	246,0	3,5	242,5	1,4%
Районна програма формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій у Закарпатську область на 2011–2015 рр.	326,9	101,3	225,6	31%
Районна програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2011–2015 рр.	263,7	115,2	148,5	43,7%
Інші програми				
Регіональна програма з ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування на 2008–2012 рр.	166,4	166,4	166,4	100%
Регіональна програма з ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування на 2013–2014 рр.	7902,2	6762,1	1140,1	85,6%
Обласна цільова програма «Власний дім» на 2012–2015 рр.	2724,8	2724,8	2724,8	100%

Джерело: складено за даними Департаменту фінансів Закарпатської ОДА.

2014 р. були профінансовані відповідно на 31% та 44%. Усі інші програми не фінансувалися у 2014 р.

Достатньо високий рівень фінансування простежується у всіх регіональних програмах підтримки туризму та рекреації, зокрема:

1) усі названі програми, що стосуються підтримки цього виду діяльності профінансовані (тією чи іншою мірою) у 2014 р.;

2) рівень фінансування Програми розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2011–2015 рр. у аналізованому році складає 72,5%.

Щодо регіональних програм, які впливають одночасно на розвиток усіх видів діяльності, то Регіональна програма формування позитивного міжнародного іміджу та залучення інвестицій у Закарпатську область на 2011–2015 рр. профінансована у 2014 р. на 31% (загальний обсяг планових коштів складає 326,9 тис. грн), а Програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2011–2015 рр. – на 43,7%.

У сфері харчової промисловості на 100% у 2014 р. була профінансована Регіональна програма розвитку та підтримки тваринництва і птахівництва в Закарпатській області на 2010–2015 рр.

Останнім етапом дослідження був аналіз очікувань респондентів щодо програм (табл. 3). З даних опитування видно, що очікування представників двох груп достатньо відрізняються.

Для представників *бізнесу* важливими до вирішення програмним методом є:

– відкриття нових професійно-технічних спеціальностей (10% результатів усіх відповідей за пріоритетністю);

– підвищення кваліфікації кадрів (12,3% відповідно);

– проблеми під'їзних шляхів (14,2% відповідно);

– пошук фінансових джерел (6,8% відповідно).

Для представників громадських організацій перші дві проблеми такі ж самі, однак, наступні такі:

– пошук фінансових джерел (14,2%);
– дозвільні (9,8%).

У видовому зрізі проблему *відкриття нових професійно-технічних спеціальностей* програмним методом, на думку респондентів, необхідно здійснювати у таких галузях: сільське господарство, харчова промисловість, деревообробна промисловість, виробництво меблів та машинобудівна промисловість. Підтримку у *підвищенні кваліфікації і перекваліфікації* кадрів програмним методом доцільно здійснювати у сфері таких видів діяльності, як сільське господарство, харчова промисловість, деревообробна промисловість, виробництво меблів та туризм і рекреація.

Потребують допомоги та підтримки через стимулюючі програми у пошуку фінансових джерел такі види діяльності, як сільське господарство, харчова промисловість, туризм і рекреація. Вирішення дозвільних проблем через реалізацію регіональних програм бачать представники сільського та лісового господарства, деревообробної промисловості, виробництва меблів.

Незадовільний стан під'їзних шляхів негативно впливає на діяльність таких видів економічної діяльності, як сільське та лісове господарство, харчова промисловість та деревообробка. Такі відповіді можна пояснити і тим, що всі ці види діяльності, зважаючи на особливості потенціалу області та її людських ресурсів, розміщені на сільських та гірських територіях, під'їзні шляхи до яких дійсно в незадовільному стані та впливають на інвестиційну привабливість цих територій.

Види діяльності, які умовно можна віднести до сфери лісопромислового комплексу, значну увагу у відповідях приділили проблемам фінансово-кредитної підтримки.

Висновки та перспективи подальших досліджень

Основними складнощами у оцінці ефективності регіональних програм підтримки розвитку суб'єктів господарювання є доступ до даних, які необхідні для ефективної оцінки; відсутність звітів про

Таблиця 3

Важливість проблем, які необхідно вирішувати програмним методом (на думку представників бізнесу та громадських організацій) у Закарпатській області за часткою відповідей

Вид проблеми	СГ		ХП		ЛГ		ДОП		ВМ		Тур		МБ		Всього	
	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО	ПБ	ПГО
А. Кваліфікація трудових ресурсів																
відкриття нових професійно-технічних спеціальностей	7,4	15,4	11,0	7,1	1,9	0,0	15,1	0,0	28,0	25,9	1,5	10,0	27,2	0,0	10,0	11,2
підвищення кваліфікації і перекваліфікації кадрів	3,4	14,7	14,9	14,1	5,2	0,0	19,8	0,0	24,0	22,2	14,7	16,1	8,0	0,0	12,3	14,8
підбір кандидатів на вакантні посади.	4,7	0,0	2,0	0,0	8,4	0,0	2,6	0,0	20,0	0,0	0,8	0,0	7,2	0,0	4,0	0,0
Б. Організаційно-консультативної підтримки																
юридичні	7,4	0,0	5,1	0,0	4,5	0,0	9,9	0,0	0,0	0,0	1,2	2,8	9,6	0,0	5,6	1,2
бухгалтерські	4,7	0,0	10,6	0,0	0,0	0,0	2,6	0,0	0,0	0,0	5,0	2,4	5,6	0,0	5,1	1,0
розробка бізнес-планів	0,0	8,1	3,9	6,1	0,0	0,0	6,8	0,0	0,0	0,0	3,1	7,1	2,4	0,0	2,9	6,4
пошук фінансових джерел	13,4	16,2	8,2	18,2	3,9	0,0	5,7	0,0	0,0	0,0	3,9	14,7	8,8	0,0	6,8	14,2
реінженіринг	0,0	0,0	1,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0
впровадження нових технологічних процесів	0,0	8,1	2,7	11,1	5,2	0,0	9,4	0,0	12,0	0,0	1,5	8,1	14,4	0,0	5,0	7,8
інші виробничі операції	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,0
дозвільні	9,4	5,9	0,0	8,1	8,4	35,7	7,3	35,7	16,0	18,5	5,0	8,5	0,0	0,0	5,0	9,8
інші, а саме:	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
В. Фінансово-кредитної підтримки																
Г. Інфраструктурного забезпечення:																
під'їзних шляхів	14,1	2,2	10,2	3,0	26,6	21,4	6,3	21,4	0,0	3,8	23,6	0,0	3,2	0,0	14,2	4,6
електроліній	4,0	0,0	11,8	6,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,3	11,6	3,8	0,0	0,0	5,7	2,6
газопроводів	3,4	0,0	4,3	5,1	2,6	14,3	0,0	14,3	0,0	3,3	3,9	3,3	0,0	0,0	2,6	3,6
об'єктів водопостачання та водовідведення;	2,7	5,9	5,9	9,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,7	8,1	3,3	0,0	0,0	3,5	5,8
системи збирання виробничих і побутових відходів	8,7	7,4	0,8	3,0	12,3	0,0	3,6	0,0	0,0	3,8	7,7	5,7	4,8	0,0	5,8	4,2
системи сортування виробничих і побутових відходів	9,4	7,4	0,0	6,1	10,4	0,0	0,0	0,0	0,0	3,8	0,8	3,8	4,0	0,0	3,2	4,8
системи переробки виробничих і побутових відходів	2,7	4,4	3,1	3,0	10,4	0,0	2,6	0,0	0,0	1,4	0,4	3,8	0,0	0,0	2,9	2,4

стан та ефективність виконання програм з боку самих органів влади та бенефіціарів; відсутність експертних оцінок з боку громадськості, бізнесу, жителів; несиметричність розподілу програм у забезпеченні стратегічних цілей регіону (або взагалі – відсутність використання такого підходу при розробці програм).

Основними недоліками існуючих регіональних програм у області є:

- відсутність єдиного відділу в ОДА, який відповідає не тільки за розробку програм (такий відділ є), але і за обсяги фінансування та ефективність програм;

- окремі програми є описовими та не містять практичних механізмів їх дії на ефективність бізнесу, не мають звітності про їх виконання, окремі – потребують оптимізації;

- заходи одних програм можуть дублюватися із заходами інших програм;

- незадовільне (часткове, відсутнє) фінансування програм з державного бюджету;

- слабкі комунікації розробників та реалізаторів програм із безпосередніми реципієнтами цих же програм. Це засвідчили дані результатів опитування;

- несиметричність розподілу програм щодо підтримки обраних видів діяльності. Однозначними пріоритетом у регіоні обрано сільське господарство та туризм, однак щодо інших видів – не реалізовано жодних цільових програм. І на основі цього можна зробити висновок про достатню цільову спрямованість регіональних органів влади на розвиток малих форм господарювання у області, які є формотворчими суб'єктами цих двох видів діяльності на селі.

Відповідність реалізації програм очікуванням бізнесу та громадських організацій. Основними очікуваннями представників бізнесу та громадських організацій у контексті дії регіональних програм є вирішення проблем відкриття нових професійно-технічних спеціальностей (10% результатів респондентів за пріоритетністю), підвищення кваліфікації кадрів (12,3 відповідно), під'їзних шля-

хів (14,2 відповідно), пошуку фінансових джерел (14,2 відповідно) та дозвільних (9,8% відповідно).

Щодо під'їзних шляхів, то у 2014 р. діють дві програми: Регіональна програма з ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування на 2008–2012 рр. та Регіональна програма з ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування на 2013–2014 рр. Обсяг коштів з бюджету на реалізацію зазначених програм складає відповідно 166,4 тис. грн (рівень фінансування 100%) та 1140,1 тис. грн (рівень фінансування 85,6%), тобто цьому пріоритету увага з боку органів влади приділена.

Щодо першого та другого пріоритетів, то в області діє, як зазначалося, Програма зайнятості, в якій достатню увагу приділено саме кваліфікації кадрів, однак вона не була профінансована у 2014 р. По суті очікування бізнесу та громадських організацій враховані при розробці програм, однак не реалізовані.

Низку заходів, що присвячені спрощенню дозвільних та реєстраційних процедур, заплановано у Програмі підтримки малого та середнього підприємництва, однак рівень фінансування у розмірі 1,4% від запланованих обсягів дозволяє зробити висновок про незадоволеність цього пріоритету.

Щодо «пошуку фінансових джерел» для суб'єктів бізнесу та напряму до вирішення програмним методом, то існуючі розроблені програми в області не реалізуються. Вербальним підтвердженням роботи органів влади у цьому напрямі є зустріч з іноземними інвесторами та формування інвестиційних пропозицій, які можуть бути спрямовані за пріоритетністю на визначені види діяльності, зважаючи на їх віддачу в регіон.

Список використаних джерел

1. Вайс Керол Г. Оцінювання: Методи дослідження програм та політики / Керол Г. Вайс; [пер. з англ. Р. Ткачука та М. Корчинського, наук. ред. пер. О. Кілієвич]. – К.: Основи, 2000. – 671 с.

